

Diàleg sobre llengua, societat i escola entre Carme Junyent i Òscar Andreu.

La proposta s'adreça a alumnat de 4t d'ESO, batxillerat, formació professional i estudis universitaris.

Propostes de treball a l'aula

1. Introducció

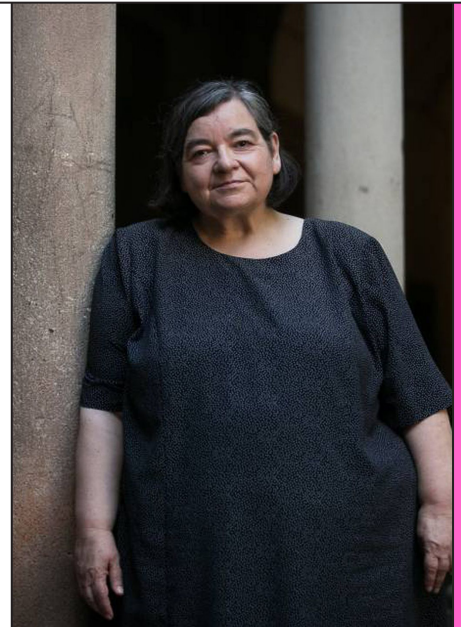
El primer de febrer de 2022 es va dur a terme el primer diàleg educatiu dels **Diàlegs de l'Àgora 2022** (<https://www.umanresa.cat/ca/agora-2022>) d'Umanresa, Llengua, societat i escola, conduït per la lingüista Carme Junyent i el guionista i humorista Òscar Andreu.

El tema de la conversa va girar al voltant de la *llengua, la societat i l'escola*, i, naturalment, es va parlar de l'ús social del català avui en dia. Si el català es troba en perill d'extinció, si es troba en un procés irreversible o si encara hi ha marge per a possibles accions per poder revitalitzar-ne l'ús van ser algunes de les qüestions que, amb humor i a la vegada amb rigor, van exposar els dos convidats a la Universitat de Manresa.

El diàleg es va iniciar amb la presentació d'alguns dels articles i estudis que ha dut a terme Junyent sobre llengües amenaçades i diversitat lingüística. Concretament, es va fer referència a un article de la Carme Junyent a la *Revista d'Igualada*, de l'any 1989, "El català: una llengua en perill d'extinció?" en el qual Junyent ja va fer un pronòstic crític de la situació de la llengua catalana que al cap de vint d'anys, no només s'ha acomplert sinó que a un ritme molt més ràpid del que s'esperava; no obstant això, la lingüista de Masquefa va assenyalar que "no és una situació irreversible" i que parlar en català diàriament i en tots els contextos és una bona mesura per salvar-lo i també un "objectiu social i de cohesió, serà una cosa de tots i entre tots".

Un aspecte important que va destacar l'autora d'*El futur del català depèn de tu* és que la diversitat lingüística, el multilingüisme, no és la causa d'aquest procés de pèrdua de parlants, sinó una eina d'ajuda per al manteniment de la llengua del territori.

Pel que fa a l'àmbit de l'escola, Junyent també va assenyalar que la immersió lingüística va ser un èxit en l'etapa de primària, però no a secundària, on "hi ha indiferència" per part dels docents, per tant, del model dels adults.

Carme Junyent

Òscar Andreu

Andreu també va recordar quin era el seu context lingüístic a l'escola quan es va aplicar la immersió (predomini del castellà) i el de casa (el català, llengua materna de comunicació amb la seva mare). Així com també de les inseguretats i dels "complexos" d'usar el català com a eina de treball (en el camp de l'humor).

Quant a la societat, tots dos van estar d'acord que reconèixer la situació difícil en què es troba la nostra llengua "és admetre que hi ha un problema" i, per tant, es pot treballar per trobar-hi una solució.

Així, doncs, a partir d'aquest marc de reflexió i diàleg, es presenten unes propostes de treball a l'entorn de l'ús social del català en el context educatiu, ja sigui des de l'observació i reflexió per part dels joves dels usos lingüístics del català en el seu entorn més proper, com l'anàlisi de l'ús de la llengua catalana en l'àmbit de les xarxes socials i els mitjans audiovisuals que consumeixen, per exemple.

Antecedents

Disminució de l'ús social del català, en general en tota la població però sobretot entre els joves i dins l'entorn educatiu.

2. Metes, objectius i activitats

Metes:

1. Prendre consciència per part dels joves de l'estat social de la llengua catalana.
2. Incrementar l'expressió oral del català en les intervencions a l'aula.
3. Revitalitzar l'ús social del català dins i fora de l'entorn educatiu.
4. Arribar a una audiència potencial juvenil.
5. Implicar tota la comunitat (educativa) en la revitalització del català.

Objectius i activitats:

1. **Debatre sobre l'estat actual de la llengua catalana (meta 1 i 2).**

- Organitzar debats, seminaris, tertúlies entre adolescents sobre l'ús social del català.

- Saben que hi ha un debat sobre la llengua catalana?

- Com veuen el futur de la llengua? Què en pensen ells?
Com els afecta o pot afectar en el seu dia a dia?
- Què vol dir ser llengua d'ús social? quins són els avantatges d'emprar la llengua d'ús social?
- Els coneixements que han adquirit de la llengua catalana els posen a la pràctica? se'ls facilita la pràctica comunicativa en català? Com són els referents lingüístics dels adults que els envolten?
- Parlaven més en català a primària que a secundària? quins creuen que poden ser-ne els motius?
- Tenen el català com una llengua "seva"? per què? o només és una llengua acadèmica?

- Crear carpetes d'aprenentatge, Sites, presentacions, amb gràfiques, enquestes, resums, propostes, entrevistes, línies del temps... on es recullin totes les reflexions i observacions dutes a terme pels joves.

2. Constatar, recollir i analitzar les evidències dels usos lingüístics del català en l'entorn educatiu (meta 2 i 3).

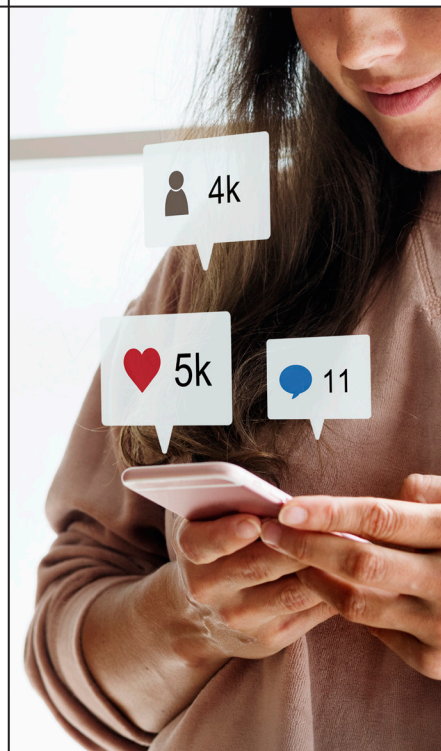
- Fer un treball d'observació i anàlisi dels usos lingüístics; evidenciar els usos lingüístics dins i fora de l'institut:
 - Amb quina llengua s'adreça l'alumnat cap al professorat? i viceversa? i entre docents?
 - Entre els companys de classe, dins de l'aula, quina llengua utilitzen tant els catalanoparlants com els que tenen el castellà com a llengua materna?
 - Quina és la llengua de comunicació entre els companys nascuts a Catalunya i els alumnes nous? si provenen de terres on tenen el castellà com a llengua familiar, quina llengua empren? en quina llengua s'hi adrecen els docents?
 - Quina és la llengua de comunicació al pati?
 - I la llengua de comunicació fora de l'institut, a les hores d'extraescolars, les festes, les sortides...?
- Crear activitats per promoure l'ús del català en l'entorn educatiu. Crear situacions pràctiques per parlar la llengua:
 - organitzar parelles lingüístiques amb alumnes nous
 - generar espais de tertúlies, clubs de lectura, seminaris en català, sobre la llengua, etc., on de manera habitual i natural es parli en català.
 - participar en concursos en català i també concursos lingüístics
- Esbossar, dibuixar un mapa lingüístic de l'institut o del barri de l'institut, tant d'ús de llengua social com de procedència lingüística.

3. Reflexionar sobre els registres i recollir-ne exemples (meta 1 i 2).

- Diferenciar varietats i registres.
 - Què entenen per català col·loquial? Quines són les diferències entre el català estàndard i el col·loquial? Quin paper pot tenir l'ús del registre col·loquial en la supervivència d'un idioma?
 - Quins mitjans poden ser bons canals de difusió del català col·loquial? (Youtube, Tik-tok, monòlegs d'humor...) Per què no es fa?
- Dissenyar un diccionari o manual d'usuari, un fil a Twitter, un Tik-tok d'expressions del català col·loquial.

4. Catalogar els mitjans de comunicació que s'expressen en català (meta 4 i 5).

- Elaborar una base de dades sobre mitjans de comunicació i xarxes socials en català.
 - Quins mitjans tradicionals utilitzen el català? En quina variant? En quin registre?
 - Quins mitjans de comunicació consumeixen els joves? Quants són en català? Per què hi ha generadors de tendències, Youtubers, etc., que no es comuniquen en català quan són nascuts a Catalunya?
 - Explotar el debat de l'ús del català a les xarxes socials. Difusió? interès?
- Creació d'un reportatge de les campanyes de promoció del català a les plataformes d'streaming (el cas de @DoblatgeCatalà, @Desdelsofà.cat, ...)

5. Prendre consciència del poder d'una llengua (meta 1, 2, 3, 4 i 5)

- Analitzar dins l'aula la frase de l'Òscar Andreu “una llengua és un mercat; una llengua és poder”.
- Fer una guia d'ús lingüístic del seu institut / barri / ciutat des del punt de vista de la llengua com a un mercat.
 - analitzar quan, on i qui s'adreça en català; quin etiquetatge, quina publicitat troben en català i on?
- Visualitzar els prejudicis lingüístics. Fer un seguiment d'hàbits i actituds dels parlants del català dins del seu entorn.
 - La comunitat de parlants del català està acomplexada?

per què ho creuen? com ho viuen ells?

- Els aprenents de català tenen vergonya si parlen en català? els molesta tenir l'accent de la seva llengua quan parlen català?
- Hàbits lingüístics: mantenen el català en una conversa quan hi ha alguna persona castellanoparlant? per què sí i/o per què no?

- Difondre iniciatives d'activació de l'ús social de la llengua catalana per al jovent des del jovent.
- Comparar i elaborar models per a reclamar, visualitzar i ampliar mercat de l'audiència en català (pel·lícules, centres comercials, etiquetatge, etc.)

Què és l'activisme per la llengua?

- Analitzar programes com el de La Competència: quins elements lingüístics s'utilitzen en els gags, en les intervencions dels personatges, estereotips, nivell lèxic i fonètic, etc.?

hi ha audiència de l'humor en català?

- Ser actius i produir un programa d'emissió freqüent per als joves en català des de les plataformes o els canals de més seguiment on hi hagi intercanvi amb altres joves d'altres instituts, pobles o comunitats dels Països Catalans.
- Crear espais de contingut en català o de difusió de canals en català (pel·lícules, còmics, manga, música, youtubers, sèries, llibres, esport...)

6. Analitzar el multilingüisme (meta 1 i 2)

- Què vol dir la M. Carme Junyent quan diu que “hi ha comunitats lingüístiques amb indicadors d'extinció de la llengua que no han desaparegut perquè tenen comunitats multilingües: quan arriba una llengua nova que és dominant, és una llengua més, s'integra”.
- Cercar altres llengües que es trobin en una situació semblant al català o en procés d'extinció.

- Semblances i diferències?
- Catalunya és una comunitat multilingüe?
- Creuen que el castellà és una llengua dominant? per què?

7. Evidenciar que l'ús del català és una eina de cohesió social

- Parlar de llengua i territori.
- Organitzar la festa final de curs (concert o banda sonora) amb grups locals o nacionals en català.
- Col·laborar amb entitats socials i de joventut del poble per organitzar concerts.